

lum suum, pro Esau suppositum, frumento, et vino stabilivit Pater Isaac quæ nraque res gesta nostrorum specierum Sacramentalium evidens typus erat prout verbis sequentibus dictus docet sanctus, dum ait¹: « Jacob hujus Sacramenti mysticum gerit typum, atque Esau sensibilis formæ, Isaac autem humani sensus figuram gerit; omnes nempe sensus præter auditum defecerunt in Isaac, solus autem datus immunis fuit, caligaverunt oculi ejus, et videre non poterant; gustus in esu hodi decepitus est, et decipiebatur etiam tactus ejus, quia contingens manus, et collum Jacob, pellibus coquæ perfum, Esau fore existimabat, dicens: Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni. Solus auditus a' deceptione liber evasit, unde et ait: Vox quidem, vox Jacob est, manus autem Esau; sic et in hoc sacramento, propter auditum, omnis manus fallitur in hoc sacramento sensus. » Quidquid videtur, quidquid tangitur, panis et vini sunt accidentia: quæ materia utraque nobis tam in prandio quam in cœna in communissimum deseruit nutrimentum, et nihilominus sub his iisdem cortinis firmiter credimus, Deum illum abscondi, quem adorant Dominationes, tremunt potestates; sub hujusmodi circulorum nube opertum, velutumque credimus, et veneramur, verum justitiae Solem. Annon igitur vox quidem, vox Jacob est, siquidem fides ex auditu? neque senior fallitur Isaac, quantumvis cœcus, ad vocem Jacob, quandoquidem species panis et vini primam suam amittunt substantiam, utpote in Christi carnem, et corpus transubstantiatæ; remanent nihilominus panis vinique color, odor, sapor, quantitas, pondus, virtusque alendi; quæ metamorphosis, quantumvis humanam excedat intelligentiam; naturæque sit impossibilis, noster nihilominus fidei subjectus eam infallibiliter credit intellectus, quantumvis omnes sensus nostri deludantur. Quis credit? Deus ille, ante quem contremiscent in cœlis potestates, qui minimo obtutu universum terrefacit mundum, qui in fœmore suo scriptum habet: Rex Regum, et Dominus dominantium: cui throni assistunt reverenter, totaque hierarchia colestis; in Eucharistia tanta cum exinanitione, siue contemptu præsens est, ut se sub hostiæ atomo, qui ventorum ludus est, restringat: neque ullum consecratam inter aut non consecratam hostiam, discrimen habetur, secundum exteriorem sensum, neque per verba consecrationis ulla exterior, et apparens coram oculis nostris sit mutatio, coloris, saporis, ponderis, formæ, aut loci, quin potius substantia, absque ulla qualitatum alteratione, transmutantur; operatio fit absque ulla præcedenti dispositione, suumque corpus in propria relinquit mole, quantumvis, sub indivisibili quasi hostiæ atomo constrictum, et veluti si totum Spir-

¹ GEN., XXVII, 22.

tus foret, totum abscondit, totumque sub accidentibus illis constringit, quæ omnia fides credit, quoniam « quod non capis, quod non vides, animosa firmat fides? » In reliquis quantumvis imperceptibilibus incarnationis Verbi, trinitatis personarum, et unitatis in essentia, resurrectionis, ascensionis aliisque similibus, nostrum duntaxat necessum est, ut captivemus intellectum, in praesenti autem internos quoque excitare oportet vivæ fidei actus, nostrosque captivitate sensus, dum namque dens panem sentit, fides corpus, et carnem Agni immaculati esse docet; iterum juxta odorrem, et gustum externum; vinum bibimus in calice, et nihilominus firmiter credimus, hoc ipsum Redemptoris esse sanguinem: Hic est enim calix sanguinis mei, etc. caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus.

4.—Quando Christus prima vice Eucharistiæ mentionem ingessit, teste S. Joanne, Judei adeo scandalizati fuerunt, ut se ab ejus sequela subtraxerint; quando Salvator ad Collegium apostolicum conversus, ipsum interrogavit²: Num et vos vultis abire? quibus Christi verbis quem respondisse putatis? forsitan Joannem, Jacobum, aut quemcumque alium Apostolorum? nequaquam, sed Petrus in totius Ecclesiæ nomine, ut S. Cyprianus attestatur, replicuit: Domine, ad quem ibimus; verba vitæ æternæ habes, et nos credimus, quia tu es Christus Filius Dei. Quia dum de Eucharistia sermo est, nullus de eodem certius testimonium reddere potest, quam Petrus, cui Christus spondonerat: Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.

5.—Quam ob causam sacrosanctum Christi corpus in monumento, non solum novo, sed et saevo sepultum fuisse arbitramini? si causam quæritis, S. Paschasius audite, diceat³, quod « monumen tum nunquam exciditur, nisi in petra, quæ Christus est, firmissima. » Cui alteram ad intentum nostrum rationem subnectere licet, scilicet quod in petra illius firmitate, stabilitas denotata fuerit fidei nostræ, quæ necessaria est ad credendum, nobisque includendum Christi corpus; ad hunc namque effectum requiritur, ut supra petram stabiliti simus, inque fide nullatenus vacillemus; unde et D. Thomas in officio Divino, a se compo sito pro solemnitate Corporis Christi, sœpè eadem reiterat, dicens: « Ad firmandum cor syncerum sola fides sufficit; præstet fides supplementum sensuum defectui. Quod non capis, quod non vides, animosa firmat fides, præter rerum ordinem.

6.—Mysterium fidei. Verba hæc Remigius Antisiodorensis in tractatu de Missa, commentario illustrat sequenti, dicens: « Mysterium fidei. » appellari, « quia credere dehemus, quod ibi salus

¹ JOANN., VI, 68. — ² LUC., XXII, 32. — ³ S. PASCH., I. XII in Matt. — ⁴ REM. ANT., de celebr. missæ.

« nostra consistat; mysterium enim est, quod aliud videtur, aliud intelligitur; quod videtur, speciem habet corporalem; quod intelligitur, fructum habet spirituale. Sed eum mysterium, quod aliud significet, sit in veritate corpus Christi: et quare appellatur mysterium? propterea utique quia post consecrationem aliud est aliud videtur. » Quanto namque oculus magis species attingit panis, et vini, tanto magis omnem vini, panisque substantiam, inibi deesse credit fides; quo forte sponsa respexerit; quando dilecto suo loquebatur in hæc verba⁴: vulnerasti cor meum, in uno oculorum tuorum; ut namque novimus omnes, per sponsam Ecclesia, per sponsum vero Christus intelligitur; cuius vel unico oculo se vulneratum esse dicit. Igitur unum eorum occlusum tenuisse censemendum est, atque ita in rei veritate contingit, quisquis enim in scopum collimat, ut recte ad metam pertingat, unum oculum claudit. Ita quoque Ecclesia per dictam sponsam designata, sacramentum hoc contemplans, quod est signum, signum inquam, rei sacræ, unum oculorum claudit, id est, mortificat discursum, captivat intellectum, incarcerated rationem, unumque duntaxat aperit fidei oculum, siquidem « quod non capis, quod non vides, animosa firmat fides. »

7.—Hoc quandam auditoribus suis Salvator noster legitur dedisse consilium⁵: Si oculus tuus scandalizat te, erue eum, et projice abs te; circa quæ verba insignis quidam auctor, cuius in discursibus præcedentibus notitiam dedimus in quodam a se composito de Eucharistia tractatu, ita sermocinatur⁶: « In sacramento altaris fides, et humana ratio commixtæ pugnant, et hoc agitur inter eas, ut altera alteri oculum eruat; melius est enim, unum oculum sanæ fidei habentem ingredi ad vitam, quam duos oculos habentem, unum humanæ rationis, alterum fidei, mitti in gehennam ignis. » Vere equidem in casu nostro adimpleri videtur id, quod olim de filiis suis assurrit Rebecca⁷: Major serviet minori; quia sensus, qui tempore rationem præcedit (siquidem primo generatur corpus, et postea eidem infunditur anima) fidei servire, eique subjectus esse debet, quando « præstat fides supplementum sensuum defectui; » quam infallibilitatem Eusebius Emissenus his pariter stabilit verbis⁸: « Vere unica, et perfecta hostia, fide æstimanda, non specie, nec exteriori censenda visu, sed interiori affectu; unde merito cœlestis confirmat auctoritas, dicens: Quia caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus. » Quod argumentum ut confirmet S. Paschasius, talém instituit discursum⁹: quisquis non credit in Eucharistiam, nec Christum Deum esse credidisset, si ipsum in Calvario in patibulo, in forma servi pendulum vidisset, nisi circa idem

¹ CANT., IV, 9. — ² MATT., XVII, 9. — ³ BALDUIN, de Euch. — ⁴ GEN., XXV. — ⁵ EUS. EMISS., h. 52 de Pasc. — ⁶ S. PASCH., I. de Corp. et sang. Dom.

punctum fidem quoque exercuisset: « Ita et in hoc corpore, » inquit dictus sanctus, « ubi species alia monstratur, quomodo carnem Christi videoas, nisi per fidem veraciter credas? »

8.—Mysterium fidei. S. Laurentius Justinianus eamdem petractans materiam, inquit¹⁰: « Non ex visu, gustu, odoratu, vel tactu percipitur fides, sed ex auditu tantum, auditus autem per Verbum Christi, perhibentis: Hoc est corpus meum. » Neque in hoc dubitare licet, nisi primæ, et infallibili veritati quæ Filius Dei est, fidem negare velimus, ipse namque dixit: Hoc est corpus meum. Quapropter doctissime ait Chrysostomus¹¹: « Quando sacerdotem corpus tibi Christi præbere videris, noli sacerdotis, sed Christi manum ad te porrigit, arbitrai. » Quam eamdem doctrinam, discrepantibus licet verbis, S. quoque Bernardus in sermone de ultima cœna tradit in hæc verba¹²: « Hæ sunt, quæ fidem necessario exigunt, rationem omnino non admittunt, expetunt simplicem creditorem, arguunt impium discussorem, et ideo credi oportet simpliciter, quod investigari non potest utiliter. » Quod idem dogma eodem in sermone paulo infra sub his novis exhibet terminis, dicens: « Tria quippe in sacramento altaris attendera debes; speciem panis, veritatem carnis, virtutem gratiae spiritualis; usque ad speciem panis sensus per tingit exterior, ad veritatem carnis fides interior, ad virtutem gratiae spiritualis, charitas superior. »

9.—Mysterium fidei. Rupertus Abbas illum Exodi interpretans textum, quando populus ad colligendum manna dispergebatur, de quo dicitur: egrediatur populus et colligat, sequens proposito nostro peraccommodum eruit documentum, quando ait¹³: « Si digne manducare cupimus, ab omni curiositate corporei sensus egrediamur, ut scilicet visu, gustu, odoratu, et tactu dijudicandum non esse arbitremur, an verum sit corpus Christi, an vera caro id, quod sumimus. » De qua veritate nihil penitus ambigens S. Paschasius ita quoque ad instructionem nostram discurrit¹⁴: « Quod vero colorem, aut saporem carnis minime præbet, virtus tamen fidei, et intelligentiae, qui nihil de Christo dubitat totum illud spiritualiter sapit, et degustat, quia qui Verbo cuncta creavit, hæc Verbo una cum Spiritu Sancto cooperatur; » qui idem sanctus in VIII ejusdem libri capitulo præmisserat, dicens: « Disce aliud gustare, quam quod ore carnis sentitur, aliud videre, quam quod oculis carnis monstratur. »

10.—Mysterium fidei. B. Algerus hoc in præsenti movet dubium, dicens¹⁵: « Quæritur, quare fides tantopere exigatur in hoc sacramento? » sibique ipsi respondens ait: « Quia falsa fide mun-

¹ S. LAUR. JUST., de Euch. — ² CHRYSOST., h. 51 in Matt. — ³ S. BERN., s. in Cœn. Dom. — ⁴ RUP. ABB., III in Exod. — ⁵ S. PASCH., ib. — ⁶ B. ALG., de sac.

« dus periit, quando Adam plus diabolo, quam Deo credere præsumpsit, dum ligno scientiæ boni et mali vetito, plus speravit Divinitatem assequi, quæ ab hoste promittebatur, quam incurriere mortem quam Deus minabatur. Sicut ergo diabolus non umbram in ligno inobedientiæ, sed ipsum verum, et visibilem fructum exhibens, promisit id, quod non videbatur, scilicet: *eritis sicut Dii*: sic et Deus, non umbram sed ipsum, qui in ligno peperit obedientia, in suo visibili Sacramento exhibens, promittit vitam æternam, que non videtur, ut dum in ea re plus ei modo creditur, quam hosti, ut dignum est, sanetur hac vera fide, illa perfida fides, qua olim plus diabolo, quam sibi injuste creditum est.» Idem quoque mysterium Rupertus Abbas diu ante tetigerat, nam verba illa exponens: *Ut tentem eum utrum ambulet in lege mea, an non*, dicta de manna, quæ Eucharistia nostra figura est, his verbis disserit: « Tentatus est homo a diabolo et vicitus est, tentetur a Deo, ut illius tentatoris fraudem vincat, et tali antidoto juxta naturam morbi competenter vitæ suæ subveniat. Tentati sunt primi homines a diabolo dicente: *Comedite, et eritis sicut Dii*, et crediderunt plus, quam Deo, dicenti: *In qua cunque die comederitis ex eo, morte moriemini*; proinde tentetur a Dei Filio, dicente de pane, et vino: *Comedite, hoc est corpus meum, hic est sanguis meus*, comedite, et eritis Filii Dei, et credamus verbo ejus plus quam oculis nostris carna libus, quibus non nisi exteriorem panis, et vini speciem intuemur, et ita iniquam credulitatem parentum nostrorum, pia credulitate in nobis metipsis evacuemus.» Idem Venerab. Abbas illa Canticorum verba exponens: *Fructus ejus dulcis gutturi meo*, inquit: « Justa lege, ut expietur reatus malæ credulitatis, exigitur fides, ut credatis id, quod non videtis, credatis, inquam, Deo dicenti: *Hoc est corpus meum, et hic est sanguis meus*, magis quam serpenti, qui per hæreticos dicit: non est caro, non est sanguis.» Idem Doctor Iibr. XII de Victoria Verbi, iucrum nobis insinuat, quod hanc, circa Eucharistiam, fidem exercendo comparare nobis possumus; eamdem namque Geneseos historiam commemorando, inquit. « Contra cibum illum, qui cibus fuit mortis, oportebat dare cibum alium, qui esset cibus vite, et simili ordine; ut scilicet inesse illi mens crederet, quod oculus non videret, esse cibum, et potum, vera cetera communicandæ divinitatis esse effectivam carnem, et sanguinem Christi, quod sentire non possunt sensus carnis, et sanguinis. Per hanc fidem sibi Deus ab homine satisfactum esse judicat, dum non minus sibi credit, quam diabolo crediderat.»

11. — Ad corroborandam sui corporis in hoc

¹ EXOD., XVI, 4. — ² RUP. ABB., ib.

sacramento fidem, et veracitatem, multa Deus de anno in annum patravit miracula, ne fideles in hac credulitate vacillarent. Beatus Petrus Damianus de episcopo quodam Amalphitano refert¹, quod medio juramento, in B. Damianus præsentia, Stephano Papæ attestatus fuerit, quod quia sub sacrificio missa de veritate corporis Christi aliqualiter dubitaverat, in ipsa confractione salutaris hostiæ, rubra prorsus, ac perfecta caro inter ejus manus apparuit, ita ut etiam digitos illius cruentaret. In Annalibus Ecclesiasticis² de duabus monachis stylitis scribitur, quod cum unus illorum catholicus, alter vero hæreticus esset, Severianus nomine, hic catholicum frequenter verbis mordebat; qui proinde, Deo id ei inspirante, ab hæretico petiti, ut sibi quamdam communionis suæ particulam mitteret; qui se illum ad sectam suam attraxisse credens, petitam lætus misit particulam, quæ in bullientem ollam conjecta, subito resoluta, et consumpta fuit; cumque hostiam vere consecratam eidem olla immisisset, subito lebes restiguit, et particula integra remansit, nec quidquam humiditatis contraxit. In iisdem annalibus idem quoque refertur, quod de episcopo illo Amalphitano jam diximus, nec non aliud quoddam prodigium, quod sacrilegæ cuidam accidit mulieri³, quæ dum se communicare fingeret, medietas particulæ in carnem visibilem transmutata fuit, altera medietate, panis speciem retinente.

DISCURSUS L.

DE VARIIS RATIONIBUS, OB QUAS CHRISTUS OCCULTE SUB ACCIDENTIBUS SACRALIBUS DELITESCERE VOLUIT.

IDEA SERMONIS. — 1. Christus latet in SS. Eucharistia sub velamine specierum sacramentalium. — 2. Christum in sacramento intueri non possumus, nisi interposita esset nubes specierum. Christus in SS. sacramento se accommodat nostræ capacitat. — 3. Hoc ipsum fecit conversando cum hominibus ante passionem suam. Abscondens Majestatem suam in SS. Eucharistia consulti infirmitati nostræ. Hæc absconsio est amoris indicium. — 4. Continuatio ejusdem propositi. — 5. Obvelatio illa est opus misericordiae erga peccatores. — 6. Si Christus carnem suam nudam et crudam apposuisse, horrorem nobis concitasset. Exemplum hujus refertur. — 7. Probatur aliorum SS. Patrum assertis. — 8. Non compatit statui viae Christum aperte videre. — 9. Habet se Christus in hac re instar amatoris. Quibusdam tamen Sanctis se ostendit aperte. — 10. Obvelatio illa explicatur duabus picturis. Fuit fidei nostræ necesaria. Quinam Christum comedant crudum.

En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestrar, prospiciens per cancelllos Cant., xi, 9.

1. — Ex quo Salvator noster, Ecclesiæ sponsus

¹ B. PET. DAM., I. II, p. 45. — ² BAR., an. 513. — ³ BAR., an. 1059.

idem promisisset, quod post suam in celos ascensionem, semper nihilominus cum illa per præsenciam suam corporalem remanere vellet, dicens¹: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi*, multi fideles, eum oculo corporali præsentem non videntes, de hujus promissionis veritate perplexi esse poterant, quibus proinde confirmandis Spiritus Sanctus, inquit: *En, ipse stat post parietem etc.* quasi dicat, tametsi Christum in Eucharistia visibiliter non intuearis, utpote qui aliud, quam hostiam, et vinum non vides, attamen vere ibi præsens est quoad corpus et animam, et divinitatem suam, licet sub accidentium sacramentalium cortinis absconditus delitescat. Per murum etenim, vel parietem, Ven. Beda et SS. Ambrosius, Bernardus, et Gregorius, a Cornelio a Lapide relati, incarnationem, humanitatem, et corpus a se assumptum intelligunt, utpote quo mediante divinitas ejus nobis absconditur; unde Glossa Interlinearis ait: « Indutus parietem nostræ carnis, ita manet in nobis, ut a nobis videri non possit.» Porro Eucharistia, ut sacri doctores communiter asserunt, aliud non est, quam quedam incarnationis extensio, et ideo sicut in corpore humano, Verbo hypostatico unito, natura divina occultatur, ita pariter in hoc altaris sacramento, sub velo, et specie panis et vini, præsentia ejus corporalis ita absconditur, ac si staret post parietem, vere quidem præsens, sed tamen absconditus. Qui per fenestram prospicit, videt quidem, sed non videtur, licet nonnunquam ex certo quadam indicio, ibi reperto, præsens esse videatur; quæ similitudo a Gregorio in hunc textum scribebente, his verbis adducitur²: « Per fenestram, et cancellos qui aspicit, partim videtur, partim se abscondit; sic et Dominus Jesus dum et miracula per divinitatis potentiam fecit, et objecta per carnis infirmitatem pertulit, quasi per fenestram, et cancellos prospexit, quia et in alio latens, et in alio quis esset, apparuit.» Quis unquam id crediturus fuisset, nisi nos id fides doceret, quod quidam infinite Majestatis Deus, se ulti citroque sub minimo hostiæ consecratæ puncto reclusurus esset, ut vilem terræ vermiculum corpore suo cibaret? et tamen licet in Eucharistia absconditus et velatus videatur, hanc tamen veritatem præsentia in quavis ætate, in quovis loco, de anno in annum, per prodigiosa patrata miracula manifestam fecit: *En, ipse stat post parietem nostrum*.

2. — Lyranus per hunc parietem, Salomonem nubem intellexisse existimat, per quam divina ejus providentia populo Israelitico assistebat³: « Per parietem intelligitur nubes densa,» inquit, « quæ inter Deum erat, et populum.» Porro inter nubem illam, et hoc sacramentum, hoc est discrimen,

¹ MATT., ult. — ² S. GREG., ib. — ³ LYR., ib.

quod cum Deus in nube, populo suo, mediante angelo quodam astiterit, in hoc sacramento Filius Dei corporaliter præsens adsit, licet sub sacramentalium accidentium nube velatus. « Quæ est nubes.» interrogat Drogo Ostiensis⁴ « quæ præcedit veros Israëlitas, nisi verissimum, et sanctissimum corpus suum, quod in altari suminus, in quo velatur nobis altitudo Dei, immensitas Majestatis tuæ, cuius calorem, et splendorem mortalis infirmitas sustinere non posset, nisi mediatrix nubes interposita, et ardorem temperaret desuper, et tu tam subtilis te viam demonstraret? Quod si enim Sol justitiae Christus, in Eucharistia eodem modo nobis gloriosus daretur, ut est in celo ad dexteram Patris, cuius oculus ab inaccessibili hac luce non obfuscaretur et caligaret? *Lucem enim inhabitat inaccessibilem*⁵. Præterea si in celis fulgebunt justi sicut Sol in conspectu Dei⁶, quantos splendidius futurum erit corpus illud, quod lumen et gloriam omnibus corporibus gloriis communicat? S. Gregorius Nazianzenus de sole materiali disserens, aliqua dicit, nostro proposito non adeo dissona: « Restrinxens,» inquit⁷, « luminis exuberantem copiam, non secus, ad vestem quamdam ad talos usque demissam: etenim potentia Dei, et lumen nisi contrabatur, erunt æque omnibus intollerabilia: » Philo Hebræus rationem assignat, cur Deus, utpote summum bonum existens, creaturæ se non communicet, quantum communicabilis est, nimurum: « Creaturæ infirmitas impar est eorum honorum magnitudini, succumberetque, nisi Deus pro cuiusque portione moderaretur gratiam.» Pari quoque modo dicere possumus, quod Deus in hoc sacramento, se creaturæ uniens, et communicans, nostræ se accommodare voluerit incapacitati, et debilitati, ideoque humanitatem, et Divinitatem suam sub accidentibus panis et vini abscondere voluerit, quia « creaturæ infirmitas impar, etc.» Nullus etenim majestatis, infinitatis, et divinitatis reverberationem sustinere potuisset, nisi sub cortinis specierum sacramentalium occultata fuisse.

3. — Divus Chrysologus benignitatem Christi considerat, qua Salvator noster cum unoquoque indiferenter conversabatur, absque eo quod se manifestaret illis, quis esset; unde Pharisæi murmurabant, et improperabant discipulis ejus, dicentes⁸: *Cum publicanis et peccatoribus manducat Magister vester?* nec mirum, inquit D. Chrysostomus quia: « Majestatem texit, qui fragilem studuit parentis amore completi.» Pergit idem sanctus in eodem sermone et Christum convivio Matthæi cum publicanis accumbentem adducit, dicens⁹: « Discum hebat Jesus plus in Matthæi mente, quam sigmate,

¹ DROG. OST., I. de sac. Dom. Pass. — ² 1 TIM., VI, 17. — ³ SAP., III, 7. — ⁴ S. GREG. NAZ., in Pasch. — ⁵ MARC., I, 46. — ⁶ CHRYS., S. 29.

« et epulabatur non cibis, sed reditu peccatoris, ut revocaret convivio, humanitatis affectu, dulcissima sui confabulatione discumbentes, quos sciebat posse judicis agnita potestate dissolvi, percelli terrore Majestatis suæ, de nuda mox presentia posse prosterni, velatum humano corpore, qui homini voluit subvenire. » Quod si Christus in Eucharistia se conspiciendum exhiberet, eo modo, quo in throno Majestatis sedet ad dexteram Patris, quo modo eum adorant Dominationes, tremunt Potestates; quis non sanctum quemdam horrorem concepturus fuisse, timens propriam indignitatem, ejusque sublimitatem supremam? Nunc autem quia in hoc sacramento videri se facit sub speciebus panis et vini, quæ sunt materia homini adeo consuetanea, nos quasi inescat, et ad hanc mensam dulciter allicit, et trahit. Ven. Thomas a Kempis in lib. IV. ubi de communione fusius tractat, ita scribit¹: « Habeo te in sacramento vere præsentem, quamvis aliena specie occultatum; nam in propria, et divina claritate te conspicere oculi mei ferre non possent, sed neque totus mundus in fulgore gloriæ Majestatis tuæ subsisteret. In hoc ergo imbecillitati meæ consulis, quod te sub sacramento abscondis: habeo verè, et adoro, quem Angeli adorant in Cœlo, sed ego adhuc interim in fide, illi autem in specie, et sine velamine; me oportet contentum esse in lumine veræ fidei, et in ea ambulare, donec aspiret dies æternæ claritatis, et umbrae figurarum inclinentur. » Hugo de S. Victore inter alias rationes, ob quas se Christus in hoc sacramento velatum exhibet, hanc pariter adfert²: « Quia non posset mortalis homo intueri claritatem, quæ esset in corpore Christi, quam experti sunt discipuli in transfiguratione. » S. Laurentius Justinianus de casto connubio, hoc punctum similiter tangit, dum ait³: « Prudentissimo igitur Dei Verbum usum fuisse consilio perspicue claret, ut se corporaliter daret hominibus, et tamen accidentibus velatum, quatenus ex præsencia nostra secretur charitas, et per operimentum visibilis formæ, humana ad ipsum accedere valeret infirmitas. Dignum quippe fuit, ut institutio haec sacramentalis potius ad charitatis promotionem, quam timoris ordinaretur fidelium. » S. Job his quondam verbis Deum affabatur⁴: « Cur faciem tuam abscondis, et arbitraris me inimicum tuum? Hic autem fit omnino contrarium, tantum enim abest, ut ejus sub hac nube absconsio, modici sit amoris indicium, ut potius majoris benevolentiae et benignitatis sit expressio. Quando rex aliquis vel monarca, deposito sceptro, corona, purpura et quovis alio regiæ majestatis signo, peregrina ueste indutus, cum sibi dilectis familiariter conversatur, utique

¹ THOM. A KEMP., I. V, c. 41. — ² HUGO VICT., Erud. Theol. — ³ S. LAUR. JUSTIN., de casto connub. — ⁴ JOB, XIII, 25.

hoc manifestum est affectus, magnæque estimationis indicium, quia se ipsis parem, et similem nititur exhibere. Ita quoque in hoc sacramento Christus Rex gloriæ, omnem majestatis apparatum deserit, et sub grata panis, et vini specie se nobis ob oculos ponit, quia amor nomen Majestatis ignorat. Comedite amici, et bibite, et inebriamini charissimi, inquit Christus¹ in hoc sacramento; eumdem quoque amicorum titulum Apostolis attribuit, quando eos communicavit²: *Vos autem dixi amicos.* Nobiles domicellæ in usu positum habent, quo velata facie in publicum procedant, aliquam tamen vultus sui partem discoopertam relinquentes; id eo potissimum fine faciunt, ut tanto magis sui desiderium in amatoribus suis excitent. Quando Christus in personato peregrini habitu se discipulis in Emmaus abeuntibus occulnit, dixerunt ad invicem³: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis?* non vero idem locuti sunt, quando illum revelata facie cognoverunt.

4. — Isaias propheta, qui futuros Evangelicæ legis eventus prophetizavit, Deum in throno majestatis sedentem quidem, sed beatorum spirituum, alis velatum conspergit⁴: *Duabus velabant faciem ejus, et duabus volabant.* Sed quinam erant hi angeli? num forte principatus, throni, potestates, nequam, sed Seraphini erant, qui divino amore exarcebant; nimirum per hanc visionem nobis insinuare voluit, quod, quando majestas Altissimi se velatam nobis conspiciendam præbet, infallibile hoc sit majoris benevolentiae et amoris indicium. Verum enim vero, ex quo Seraphinorum mentionem facere cœpimus, opportune mihi hic incidit Cherubinorum illorum memoria, qui propitiatorium arce alis suis abscondebant⁵; *Cherubim utrumque latus propitiatorii tegant;* at vero scitene causam, cur Deus id ita ordinaverit, inquit Oleaster; nimirum summus benefactor est, et nihilominus tectus, ut te doceat benefacere, et nolle videri; id ipsum quoque huic benefactori adaptare possumus, qui in hoc coelesti pane se oculis nostris abscondere voluit.

5. — S. Bernardinus aliud hujus mysterium his verbis tangit⁶: « Exigit malorum indignitas, quod veletur, sicut indiget æger oculus, ut sibi Sol, et quodlibet lumen tegatur; in hoc erga peccatores misericorditer agens benignitas Salvatoris, nisi enim accidentibus velaretur, ac nudum asperceretur corpus Christi, hoc forte aspectu perirent. » Id quod ex illo lib. I Reg. textu, ubi de Bethsamitis sermo est, confirmat, dicens⁷: « Mysterie figuratur in Bethsamitis, qui percussi et interficiunt, eo quod arcum Domini conspexissent, quæ sacramentum corporis Christi præfigurabat. »

¹ CANT., V, 1. — ² JOAN., XV, 13. — ³ LUC., XXIV, 32. — ⁴ ISA., VI, 2. — ⁵ EXOD., XXV, 15. — ⁶ S. BERNARD., t. II, s. 54. — ⁷ I REG., VI.

6. — S. Bonaventura aliud nobis, a multis pariter sacris Doctoribus insinuatum, adducit ejusdem cause mysterium, dicens¹: « Ne humana infirmitas aliud quoddam, consideratu dignum, subnectit motivum, quod a personæ, quæ nobis in cibum datur, consideratione desumit, cum enim sit ipsum summet corpus et sanguis Christi, innocentissimi agni, quis hunc, aut illud in propria figura sumere præsumpsisset? » Et potissimum Dei, et Domini « sui innocentis, et sancti (verba sunt dicti Beati) « hujusmodi escam mortalium perhorrescit natura. » Cui eidem rationi insistit S. Bonaventura inquiens²: « Nec convenit Christi carnem dentibus « attractare, et propter immortalitatem ipsius « corporis, ideo necesse fuit, corpus et sanguinem « tradi velatum sacratissimis symbolis, et similitudinibus, et expressis. »

8. — Qui idem sanctus aliud pariter, consideratione dignissimum, facti hujus attingit mysterium verbis sequentibus³: « Quia statui viæ non committit Christum aperte videre, propter velamen « enigmatis. » Videmus autem nunc per speculum in ænigmate, ut Apostolus inquit⁴, tunc autem facie ad faciem. Quem favorem S. Bernardus prosequens, ita Ecclesiam, et unamquamque animam fidelem alloquitur⁵: « Gloriosa, et amabilis sponsa « in terra sponsum habes in Sacramento, in Cœlis « habitura es sine velamento; et hie, et ibi veritas, « sed hic palliata, ibi manifesta. » Quæ circumstantia in ipsa etiam sacramenti hujus institutione designata fuit, utpote per noctem facta, siquidem in qua nocte tradebatur etc. scilicet ad denotandum, quod in hoc sacramento nostros velit latere oculos in præsenti, ille, cui dicitur⁶: « Vere tu es Deus absconditus. » De se equidem protestatur, dicens⁶: « Ego sum lux mundi; ast hunc ipsum fulgorem sub dicta accidentium nube velare voluit, quia scilicet sacramentum hoc beatitudinis pignus est, ideoque non modo, sed primitus post mortem revelata facie gloriam Domini speculabimur⁷, interim pro statu præsenti, oculo fidei instructi.

9. — En, ipse stat post parietem, etc. S. Bernardus in sermone de ultima Cœna, ut Christus sub speciebus sacramentalibus abscondi voluerit, causam assignat, dicens⁸: « Odor, species, sapor, pondus remanet ad mysterii ritum, et ad gustus suffragium, ut horror penitus tollatur, et meritum sortiatur. Etenim ne humana infirmitas esum carnis, et potum sanguinis in sumptione horreret, Christus velari, et palliari illa duo voluit speciebus panis et vini, quæ inter humani generis virtutia quodammodo tenent principatum. » Quam eamdem rationem, varia inter alia hujus materiæ mysteria, in longo quoddam sermone sanctus quoque Laurentius Justinianus in medium adducit, dum ait⁹: « Illud quippe corpus, quod recubuit in praesepio, Mariæ requievit in gremio, verissime in hoc tuo sacramento percipimus, in propria quidem natura, sed sub alia specie, non autem absque

¹ S. BONAV., ib. — ² IB., ib. — ³ I COR., XIII, 12. — ⁴ S. BER., in Cœna Dom. — ⁵ ISA., XL, 18. — ⁶ JOANN., VIII, 12. — ⁷ II COR., 18. — ⁸ D. CART., ib.

⁵ S. LAUR. JUST., de Euch.